

Voss mållag
v/Arvid Langeland
Øvrebøvegen 3
5710 SKULESTADMO
ar.l@online.no

1. august 2012

Kulturdepartementet
postmottak@kud.dep.no

Høyringsfråsegn – bruksnamn og normering

Voss mållag går imot framlegget til endringar i stadnamnlovi. Me meiner at både praktiske og kulturelle grunnar tilseier at gjeldande reglar heller bør vidareførast.

Som Kulturdepartementet skriv, er gardsnamn og bruksnamn «blant de eldste stedsnavnene i landet og loven søker derfor å gi disse et særskilt vern.» Det verkar soleis paradoksalt at det same departementet no føreslær å gje bruksnamni dårlegast rettsvern av alle stadnamn-kategoriar. Framlegget til lovendring går enkelt og greitt ut på at staten overlèt alt som gjeld normering av bruksnamni til dei som tilfeldigvis er eigarar til kvar tid. Det er ingen grunn til å venta at storparten av dei skal ha den språklege og historiske kompetansen som trengst til å gjera det på rett måte, og dermed må ein rekna med at resultatet vert deretter.

Stadnamni er, same kva type det dreiar seg om, ei kulturell felleseige som tilhøyrer heile landet, og det verkar heilt kunstig å setja eit skilje mellom normeringi av bruksnamn og andre typar namn. Anten må staten ved kompetente fagfolk normera alle stadnamn, elles må dei overlata alle namni til «marknaden».

I dag har me fagfolk til å normera alle desse namni av di stadnamnormering er eit fag. I normeringi tek dei i dag omsyn til språkhistoria til namnet, tydingi, skriftlege førelegg gjennom hundreåri, gjeldande rettskriving, konsekvens, tilpassing til lokal uttale og forskrifti om skrivemåten av stadnamn. Dette er noko me som samfunn har sett dei til å gjera fordi me har forstade kor viktig det er å ta vare på den arven stadnamni er, og fordi me set pris på den tradisjonen me har fått overlevert frå dei som levde før oss. Det er trist om me no med eit pennestrøk skal riva ned det me har bygt opp dei siste hundre åri med igjen å overlata bruksnamni til ukunnige.

Me vil gjera merksam på at eit slikt vedtak har større og farlegare konsekvensar i dag enn det hadde i dansketidi. Då hadde me eit stabilt jordbrukssamfunn der stadnamni fyrst og fremst vart overleverte munnleg. Den norske stadnamntradisjonen stod vanlegvis støtt trass i at namni ikkje vart skrivne rett av danske embetsmenn. I dag er stoda ei heilt onnor; no er det oftare dei skriftlege førekomstane som er primærkjeldene for stadnamni, og folk tilpassar uttalen til skriftbiletet. Dersom ein brukseigar eller festar bestemmer seg for å henta fram ein skrivemåte frå dansketida fordi det samsvarar med etternamnet hans, vil det raskt kunna føra til at den norske, nedervde skrivemåten går i gløymebooki for alltid. Me reknar med at det er fleire enn oss i målørsla som tykkjer det er feil å lata gode,

tradisjonsbundne skrivemåtar som har gjenge i arv i fleire hundreår forsvinna fordi ein tilfeldig prest på 17- eller 18-hundretalet fann ut at han skulle skriva namni på dansk manér.

Til slutt vil eg peika på alle dei praktiske ulempene det føreliggjande framlegget vil føra med seg. Svært ofte har mange av bruki same namnet som garden, og det vil verta slik at bruki ofte vil få ein annan skrivemåte enn hovudbruket, endå det er eitt og same namnet. Det vil vera vanskeleg for både lek og lærd å halda styr på dette. Ei onnor ulempe er bruk av elektroniske verkty som GPS og kartsøk på internettet. Med frislepp av delar av stadnamnnormeringi vil det verta vanskelegare for folk å gjera seg nytte av slike verkty, for dei må vera klypparar i å hugsa dei ulike skrivemåtane som, ulikt i dag, dels vil avvika ganske kraftigt frå gjeldande norsk rettskriving. Det faktiske resultatet vil då visa seg å vera mindre demokratisk enn det ein fyrst såg for seg.

Som døme på historisk variasjon i skrivemåtar kan me bruka tri gardar som ligg etter kvarandre i Ullensvang herad, nemleg Haustveit, Hauso og Årekol. I eit raskt søk finn me desse variantane (det finst garantert fleire dokumenterte skrivemåtar enn dei som er tekne med her):

- ◆ Haustveit: Hausathueit, Høssetwed, Hawassatweit, Hussthuedt, Housstuett, Hougstuedt, Husstued, Haugstvedt, Haustveit
- ◆ Hauso: Hausom, Hause, Hawss, Høfføe, Høffze, Husse, Housenn, Hous, Høugse, House, Hougse, Haugse, Hauso
- ◆ Årekol: Àrhvåll, Oruald, Øvrequall, Øvre Quale, Øvreqvale, Øvrekvale, Quale, Kvale, Aarekol, Årekoll, Årekol

Om alle brukarane på kvar av desse gardane skulle finna ut at dei ville vera "spesielle" og ha sin eigen skrivemåte på sitt bruk, vert det kanskje klårt for lesaren kva konsekvensar den føreslegne lovomleggjingi kan koma til å ha. Resultatet kan etter kvart koma til å verta uhandterleg, men då er det kanskje for seint å angra.

Arvid Langeland
leiar i Voss mållag